

Masarykova univerzita	
Fakulta	Filozofická fakulta
Obor řízení	Český jazyk
Uchazeč	doc. Mgr. Jaroslav David, Ph.D.
Pracoviště uchazeče	Ostravská univerzita, Filozofická fakulta
Složení komise	
Předseda	prof. Mgr. Pavel Kosek, Ph.D. <i>Filozofická fakulta, Masarykova univerzita</i>
Členové	prof. PhDr. Jana Pleskalová, CSc. <i>Filozofická fakulta, Masarykova univerzita</i> Prof. Dr. Tilman Berger <i>Univerzita Tübingen</i> prof. Mgr. Jaromír Krško, PhD. <i>Univerzita M. Bela v Banské Bystrici</i> Univ.-Prof. Mag. Dr. Stefan Michael Newerkla <i>Univerzita Vídeň</i>

Hodnocení vědecké / umělecké kvalifikace uchazeče

Jaroslav David vystudoval v letech 1993–1998 magisterský studijní obor česká filologie – historie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, v dalším roce začal působit na Katedře českého jazyka Filozofické fakulty Ostravské univerzity v Ostravě (od r. 2004 jako odborný asistent, od r. 2013 jako docent) a tomuto pracovišti zůstal věrný dodnes.

K diachronní bohemistice a onomastice přivedla Jaroslava Davida významná diachronní slavistka doc. H. Bauerová, pod jejímž vedením napsal diplomovou práci *Toponyma v obecních kronikách obcí Květinov, Hurtova Lhota a Poděbavy*. V doktorském studiu na téže univerzitě (obor český jazyk) se Jaroslav David již cílevědomě soustředil na toponyma a měl to štěstí, že získal za školitele předního a mezinárodně uznávaného onomastika prof. R. Šrámka. Pod jeho vedením vypracoval doktorskou disertaci *Toponyma na katastru města Havlíčkův Brod* a na jejím základě získal na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci titul Ph.D. pro obor český jazyk (2004). Práce sledovala zejména vztahy mezi toponymy a dějinami osídlení a je třeba zdůraznit, že byla oponenty označena jako metodologický vzor pro další podobný výzkum. Toponomastickému tématu se Jaroslav David věnoval také ve svém habilitačním spise *Vývojové tendence moderní české oikonymie* (2013), jenž signalizuje jeho další odborné směřování. Autor dobře zná a plně respektuje dosavadní výsledky české onomastiky, často z nich vychází, ale ubírá se vlastní cestou, kterou – po vzoru současné evropské onomastiky – charakterizují v ČR nová, dosud málo prozkoumaná témata, interdisciplinární přístup k sledované problematice a její zapojení do evropského kontextu. Titul docent pro český jazyk mu byl udělen v roce 2013. Formování jeho vědeckého profilu a přínos jeho vědecké činnosti nejlépe vystihují následující tři knižní publikace.

Z uvedeného vyplývá, že toponyma jsou už od magisterského studia stěžejním tématem odborných zájmů Jaroslava Davida. Jako absolvent oboru historie si od počátku svého bádání dobře uvědomoval, že toponyma obsahují důležitá svědectví o historii daného regionu. Proto je nelze zkoumat samostatně – jako pouhé jazykové jednotky – nýbrž s důkladnou znalostí pojmenovaných objektů a daného regionu včetně jeho historie. Již jeho první knižní monografie *Neviditelní svědkové minulosti. Místní a pomístní jména na Vysočině* byla koncipována mezioborově (David – historik Rous, 2006). Zatímco citované dílo sleduje primárně vztah jmen a dějin regionu, v dalších Davidových publikacích se interdisciplinární výzkum proprií výrazně rozšiřuje, což vede nejen k novým poznatkům, ale i k novým tématům. Jak napovídá název monografie *Smrdiv, Brežněves a Rychloňzkova ulice. Kapitoly z moderní české toponymie* (2011), zaměřuje se autor na českou oikonymii od 18. století až do současnosti, především však na vývoj a proměny české oikonymie 20. a počátku 21. století, zasazený do kontextu onymie evropské. Významné novum představuje sledování vývoje české toponymie prizmatem honorifikačního motivu oikonym, urbanonym a anoikonym. Tento postup mu umožnil odhalit hlavní vývojové tendence novodobé české toponymie. Nejde však o soustavný popis tohoto vývoje, nýbrž o pojmenování a řešení problémů, kterým se česká toponomastika dosud nevěnovala. Autor poukazuje na dosud opomíjený vztah politiky, ideologie a onomastiky a jeho vliv na onymii demonstruje na příkladech nominace a přejmenování toponym z ČR, evropských i mimoevropských zemí. Na základě své analýzy podává – jako první v ČR – obecnou charakteristiku honorifikačního motivu i honorifikačního toponyma a zdůrazňuje důležitost zkoumání tohoto fenoménu. Dílo je svým tématem a zapojením do evropského kontextu a evropské onomastiky právem považováno v české onomastice za průkopnické. Nové možnosti výzkumu toponymie nabízí monografie s výstižným názvem *Názvy míst. Paměť, identita, kulturní dědictví* (David – antropolog a sociální geograf Mácha, 2014). Autoři se zaměřili – každý z pozice svého oboru – na problematiku vztahu toponym, jejich vývoje a proměn k identitě obyvatel určitého regionu, jeho historii a paměti. Oba přitom zdůrazňují důležitou roli živé toponymie, nově ji zkoumají v rámci jazykové krajiny, tj. veškerého psaného jazyka ve veřejném prostoru, a do výzkumu zapojují environmentální aspekt. Dílo bylo odbornou i laickou veřejností příznivě přijato a stalo se metodologickým návodem, jak zpracovávat toponymie konkrétních regionů. Výše uvedené monografie jsou výsledkem dlouholetého výzkumu a spolupráce, proto jsou s nimi spojeny četné publikace referující o stavu badání a jeho výsledcích v různých fázích výzkumu. V této souvislosti se Jaroslav David zabýval také různými dílčími tématy a věnoval jim řadu důležitých studií. Mezi nimi zaujímá významné místo lidová a bakalářská etymologie toponym, téma do té doby opomíjené, připomínky k onomastické terminologii (např. navržení termínu nevědecká terminologie), výzkum urbanonymie vybraných měst či jejich částí zahrnující standardizovaná a nově i nestandardizovaná toponyma.

Vedle toponomastického bádání, jemuž Jaroslav David věnoval největší část své vědecké činnosti, patří k jeho oblíbeným tématům antroponyma (vymezení nicků a jejich začlenění do systému onym), literární onomastika, propria v publicistických textech atd. Dalším tématem, kterému J. David věnuje soustavnou pozornost, je historická sémantika, především její metodologie prezentovaná na příkladech

historickosémantické analýzy vybraných výrazů a propří. I zde se snaží o inovativní výzkum, který tradiční kvalitativní metody doplňuje o současné nástroje kvantitativně orientované lingvistiky. Ukázkovým příkladem je kolektivní monografie *Slovo a text v historickém kontextu. Perspektivy historickosémantické analýzy* (2013), kterou připravil s dalšími spolupracovníky či doktorskými studenty z ostravské bohemistiky (Čech, Davidová Glogarová, Radková, Šustková – Davidův autorský podíl činí 75%).

Jaroslav David publikoval řadu důležitých a ve vědecké komunitě uznávaných monografií a studií nejen v předních českých, ale i mezinárodních časopisech. Je autorem či spoluautorem 5 odborných monografií, 8 kapitol v monografiích, 6 článků publikovaných v odborných časopisech uvedených v databázi WOS, 19 článků publikovaných v odborných časopisech uvedených v databázi Scopus, 29 článků uveřejněných v recenzovaných časopisech, 19 ve sbornících, 2 učebnic a 106 dalších publikací. Dále je spoluautorem výsledků aplikovaného výzkumu: certifikované metodiky (David – Mácha: *Certifikovaná metodika: Ochrana místních a pomístních jmen a urbanonym jako zdroje lokální, regionální a národní identity a kulturního dědictví* (2017) a specializované mapy (Mácha – Krtička – David: *Specializovaná mapa pro evidenci a analýzu místních a pomístních názvů ve vztahu ke znalosti, vnímání a identitě obyvatel* (2015). Také se podílel na edici tří publikací. Pro prestižní *Nový encyklopedický slovník* češtiny vypracoval 15 hesel, převážně onomastických. Výsledky svých výzkumů pravidelně představoval na vyžádaných přednáškách a konferencích doma i v zahraničí (Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko, Maďarsko, Bulharsko, Kanada). Jeho publikace a přednášky jsou v angličtině a češtině, což dokládá mezinárodní rozměr jeho odborné činnosti a zároveň schopnost standardně komunikovat na mezinárodní vědecké scéně. Součástí jeho odborného profilu je i práce organizační: Je členem Vědecké rady FF UK v Praze a Vědecké rady FF OU, Jazykovědného sdružení ČR a Onomastické komise. Dále působí jako člen odborné rady časopisů *Naše řeč*, *Acta onomastica* a *SALI-Studie z aplikované lingvistiky*. Pravidelně recenzuje příspěvky pro různé lingvistické časopisy. Na publikační činnosti doc. Davida je nutno ocenit, že se nezříká popularizační role. Výsledky svých výzkumů pravidelně představuje laické veřejnosti, a to nejen formou popularizačních publikací a přednášek, ale také formou výstav (včetně výstavních katalogů), ba dokonce i formou vystoupení v rozhlasových či televizních pořadech.

O vysoké kvalitě odborné práce Jaroslava Davida svědčí také pozitivní zpětná vazba akademického prostředí, českého i mezinárodního. O ocenění jeho činnosti na domácí půdě svědčí fakt, že Jaroslav David téměř pravidelně získává pro svůj výzkum podporu různých projektů (GAČR, postdoktorový projekt GAČR, NAKI, specifický VŠ výzkum, projekty podporované z rozpočtu krajských úřadů). Jako hlavní řešitel těchto projektů mohl do výzkumu zapojit své studenty a mladší kolegy, odborně je vyškolit a vychovat z nich své spolupracovníky; ti dnes tvoří pod jeho vedením ostravskou onomastickou školu, známou doma i v zahraničí. Zájem odborné veřejnosti o jeho práci potvrzuje také 32 vyžádaných přednášek, z toho 13 v zahraničí (mezi nimi je např. Univerzita Vídeň nebo Univerzita Bonn). Jaroslav David uvádí 70 citací svých děl v mezinárodních databázích, 101 v ostatních publikacích.

Závěr: Vědecká / umělecká kvalifikace uchazeče **odpovídá** požadavkům standardně kladeným na uchazeče v rámci řízení na jmenování profesorem v oboru Český jazyk.

Hodnocení pedagogické způsobilosti uchazeče

Doc. Jaroslav David působí od roku 1999 jako vysokoškolský učitel na Katedře českého jazyka FF Ostravské univerzity. Patří k těm pedagogům, kteří svou výuku opírají o hlubokou znalost oboru, kterému se věnují ve vědeckovýzkumné činnosti. V souladu se svým odborným zaměřením tedy zajišťuje především výuku diachronních bohemistických předmětů a onomastiky, a to jak ve studiu bakalářském (obory český jazyk a literatura, čeština pro cizince) a magisterském (český jazyk a literatura), tak doktorském (český jazyk). Jaroslav David vede semináře a přednáší o dějinách češtiny, historické gramatice, historické lexikologii a etymologii, o onomastice obecně i speciálně o toponomastice a antroponomastice. Má velké zkušenosti s výukou současného českého jazyka a s výukou češtiny jako cizího jazyka, proto je jeho nabídka předmětů rozšířena také tímto směrem (morfologie, psaní odborného textu, metody lingvistického výzkumu, lingvistické přístupy k analýze literárních textů, kurzy češtiny pro cizince). Během své dlouholeté pedagogické činnosti vyučoval a dodnes podle potřeby vyučuje např. ještě fonetiku a fonologii, obecnou jazykovědu, dějiny jazykovědy či dialektologii. V letech 2003–2006 byl ředitelem Letní školy českého jazyka. O tom, že dovede zaujmout studenty svými bohatými znalostmi a zajímavě podanou výukou, svědčí 27 bakalářských a 31 magisterských diplomových prací a 3 doktorské disertace, které vznikly a byly úspěšně obhájeny pod jeho vedením. Je členem několika státních zkušebních komisí pro bakalářská a magisterská studia a 3 oborových rad následujících doktorských studijních programů: český jazyk (FF Ostravské univerzity, předseda), český jazyk (FF Karlovy univerzity, člen); jazyková a literárněvědná srovnávací slavistika (FF Ostravské univerzity, předseda). Úspěšné bylo také jeho pedagogické působení mimo domovské pracoviště na naší FF MU v letech 2008–2009. Je nutné také vyzdvihnout pedagogické zkušenosti, které získal v zahraničí: Roční působení na Slezské univerzitě v Katovicích (2018–2019) a dvouměsíční výukový pobyt mezi českými krajany na Ukrajině (2001).

Jaroslav David je autorem, popř. spoluautorem 2 učebnic a 2 e-learningových kurzů. Podílel se také na přípravě 11 populárně-vědeckých textů a jiných aktivit zaměřených na vzdělávání.

Jako vedoucí katedry spoluvytvářel koncepci studijních programů i výzkumného zaměření celého pracoviště (moderní onomastika a textová analýza). V současnosti garantuje bohemistické studijní programy v oboru český jazyk (Mgr., Ph.D.). Je úspěšným řešitelem řady různých výzkumných projektů, které mu umožňují zapojit do vědeckého výzkumu studenty, prohloubit jejich zájem o zkoumanou problematiku a z těch nejlepších vychovat odborníky, kteří najdou své uplatnění na vysokých školách či akademických pracovištích.

Závěr: Pedagogická způsobilost uchazeče **odpovídá** požadavkům standardně kladeným na uchazeče v rámci řízení na jmenování profesorem v oboru Český jazyk.

Hodnocení uchazeče jako význačné a uznávané vědecké / umělecké osobnosti v daném oboru

Pan doc. Jaroslav David patří k respektovaným vědeckým osobnostem u nás i v zahraničí. Patří k vůdčím postavám současné onomastiky v České republice, která nejen obohatila svůj obor o celou řadu metodologických impulsů, ale důsledně ho uvedla do mezinárodního kontextu. Podařilo se mu na Ostravské univerzitě vytvořit mezinárodně uznávané centrum onomastického bádání, které získává vědecké projekty a

školí nastupující generace budoucích badatelů. Pan doc. Jaroslav David tak vytvořil svou vlastní školu, která se stala výkladní skříní Ostravské univerzity a české onomastiky.

O statusu význačné a uznávané vědecké osobnosti pana doc. Jaroslava Davida svědčí jeho účast v řadě důležitých vědeckých orgánů a institucí, kterými jsou (kromě citovaných oborových rad doktorských studijních programů) Vědecká rada FFUK a FFOU. Je také zapojen do chodu významných profesních organizací a časopisů, včetně mezinárodní organizace ICOS (International Council of Onomastics Sciences).

Závěr: Uchazeč **je** význačnou a uznávanou vědeckou osobností v daném oboru. Významně se **zasluhuje** o profilování a rozvoj tohoto oboru. **Představuje** jednu z vůdčích osobností vědecké školy nebo výzkumného týmu v oboru.

Výsledek tajného hlasování komise

Hlasování se uskutečnilo: elektronicky

Počet členů komise		5
Počet odevzdaných hlasů		5
z toho	kladných	5
	záporných	0

Návrh komise

Na základě výsledku tajného hlasování následujícího po zhodnocení vědecké / umělecké kvalifikace, pedagogické způsobilosti a profilu uchazeče jako význačné a uznávané vědecké osobnosti předkládá komise Vědecké radě Filozofické fakulty Masarykovy univerzity návrh **jmenovat uchazeče profesorem** v oboru Český jazyk.

V Brně dne 14.10.2022

prof. Mgr. Pavel Kosek, Ph.D.

.....